

Somaliska skriftspråket

En hundraåring som sprudlar av energi

Morgan Nilsson

universitetslektor i slaviska språk
som forskar & undervisar i somaliska
vid Göteborgs universitet

Bokmässan i Göteborg
28 september 2018

Somaliskans utbredning

Somalia m. Puntland & Somaliland,
Djibouti (sydost),
Etiopien (öster + Addis Abeba),
Kenya (öster + Nairobi)
+ många i övriga världen

Ytan är c:a 1.100.000 km²

Ungefär som Sverige, Norge och
Finland tillsammans.

Hur många talare?

Djibouti

c:a 0,5 miljoner

Etiopien

c:a 6–7 miljoner

Somalia (m. Puntland, Somaliland)

c:a 13-15 miljoner

Kenya

c:a 2,5–3 miljoner

Övriga världen

c:a 1–2 miljoner

Totalt

c:a 25 miljoner

Somaliskan – ett stort språk!

- 9:e största i Afrika
 - (av c:a 2.100 språk)
- c:a 70:e största i världen
 - (av c:a 7.000 språk)

Svenskan

- c:a 100:e största i världen.

Somaliskans ställning

Somalia m. Puntland & Somaliland,
officiellt språk

Etiopien
officiellt språk för regionen

Djibouti
talspråk
officiella: franska, arabiska

Kenya
talspråk
officiella: engelska, swahili

Somaliskan i skolan

Somalia m. Puntland & Somaliland
engelska, arabiska, somaliska

Etiopien

somaliska år 1-8 (-12),
engelska på universiteten

Djibouti

mest franska, lite arabiska,
ingen somaliska

Kenya

lite somaliska i lågstadiet
annars engelska, swahili

Somaliskan i media

Somalia m. Puntland & Somaliland
många radio- och tv-kanaler
många tidningar

Etiopien
få radio- och tv-kanaler
knappt några tidningar

Djibouti
få radio- och tv-program
inga tidningar

Kenya
få radio-kanaler och tv-program
inga tidningar

Hur många talar somaliska i Sverige?

Statistiska Centralbyrån: drygt 100.000 1% av befolkningen

c:a 66.000 födda i Somalia

c:a 35.000 födda i Sverige med en eller två föräldrar födda i Somalia

Skolverket, läsåret 2017/18:

Barn i grundskolans klass 1-9

2% av skolbarnen

c:a 21.000

näst störst efter arabiskan

Barn som deltar i modersmålsundervisning

c:a 16.000 (77%)

högst deltagande av alla språk

Somaliska dialekter

- Maxaatiri (Northern Somali)
 - Banadir
- Maay
- Digil
- Ashraf ...

Små skillnader mellan dialekterna i de områden som bebos av nomader.

Större skillnader kring floderna söder om Mogadishu där befolkningen är mera bofast.

Regional variation inom standardspråket

Skillnader inom – **uttal**, t.ex.

j uttalas som eng. **J**ane / **ch**ain

– **ljudsystem**, t.ex.

/dh/ ~ /r/ inuti ord

/kh/ ~ /q/

/n/ ~ / /

/o/ ~ /a/ i slutet av ord

tid**h**i/tiri 'du/hon sa'

wak**h**ti/waq**q**ti 'tid'

min**d**i / middi 'kniv'

daa**n**yeer / daayeer 'apa'

Sahra / Sahro

Regional variation inom standardspråket

Skillnader inom – **uttal**, t.ex.

r uttalas olika i Malmö, Skara, Göteborg och Stockholm

– **ljudsystem**, t.ex.

vokallängd

[mo:ln] / [mol:n]

/t/ ~ / /

bordet / [borde]

/or/ ~ /er/ i plural

kronor / [kroner]

Svensk stavning mer standardiserad, bortser från det faktiska uttalet.

Regional variation inom standardspråket

Skillnader inom

- böjning: akhrisaa / akhridaa.
'du/hon skriver'
- satsbyggnad: Muu/Ma arki karo, Miyuu/Ma arki karaa?
'Han kan inte se, Kan han se?'
- ordföljd: Waxaan rabaa in uusan.../ in aanu...
'Jag vill att han inte / att inte han...'
- ordförråd: bisad, mukulaal, yaanyuur, dinnad, basho, durmad
'katt'

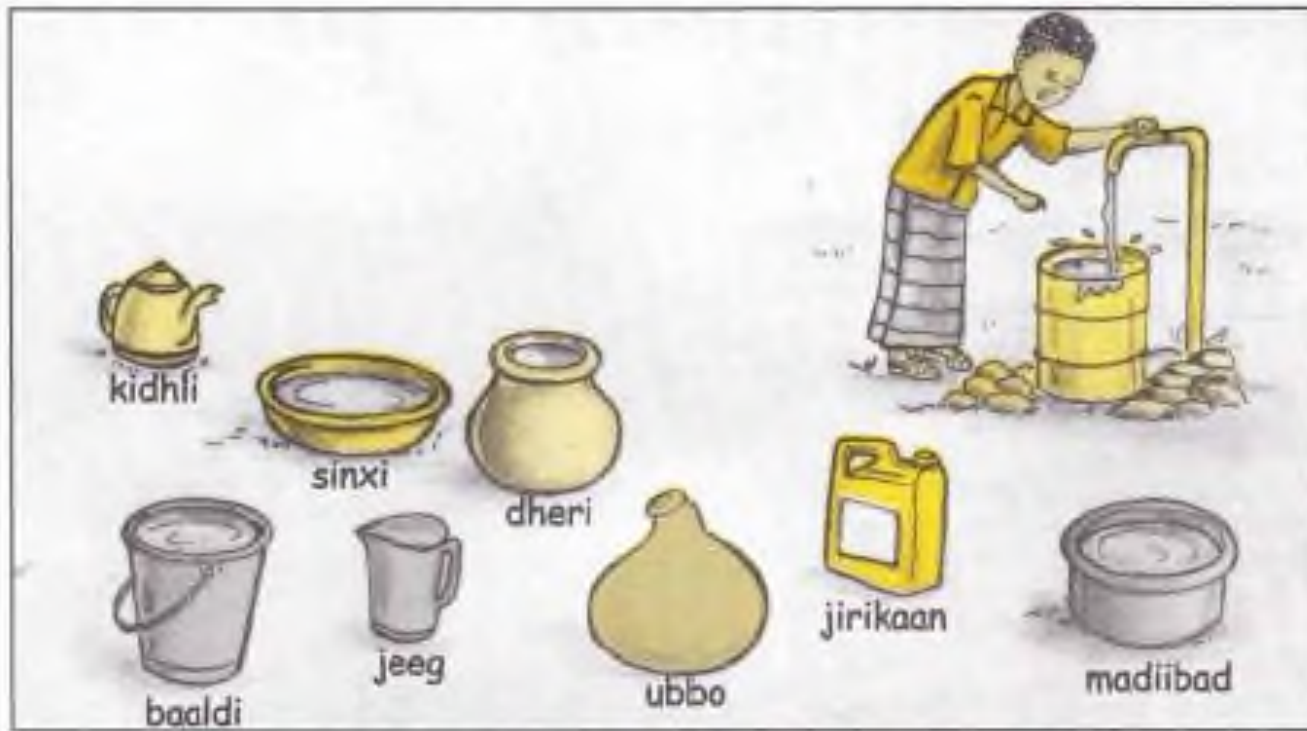
Regional variation inom standardspråket

Skillnader inom

- böjning: har gett / givit, en/ett test, en/ett poäng
- satsbyggnad: denna bil / denna bilen / den här bilen
- ordföljd: Jag känner inte dig / dig inte.
- ordförråd: stekpanna/stekjärn, mot/trafikplats, barkis/franska

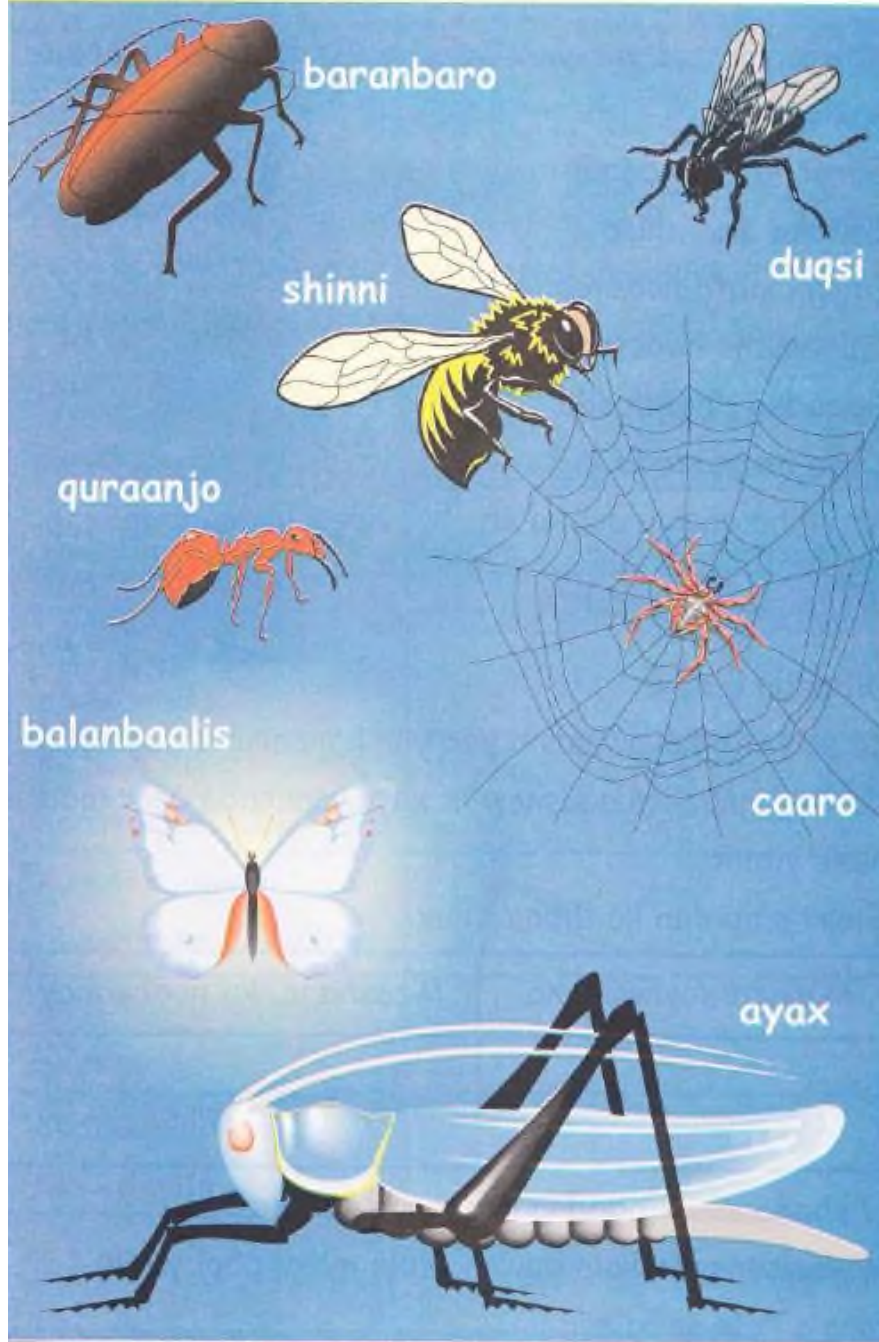
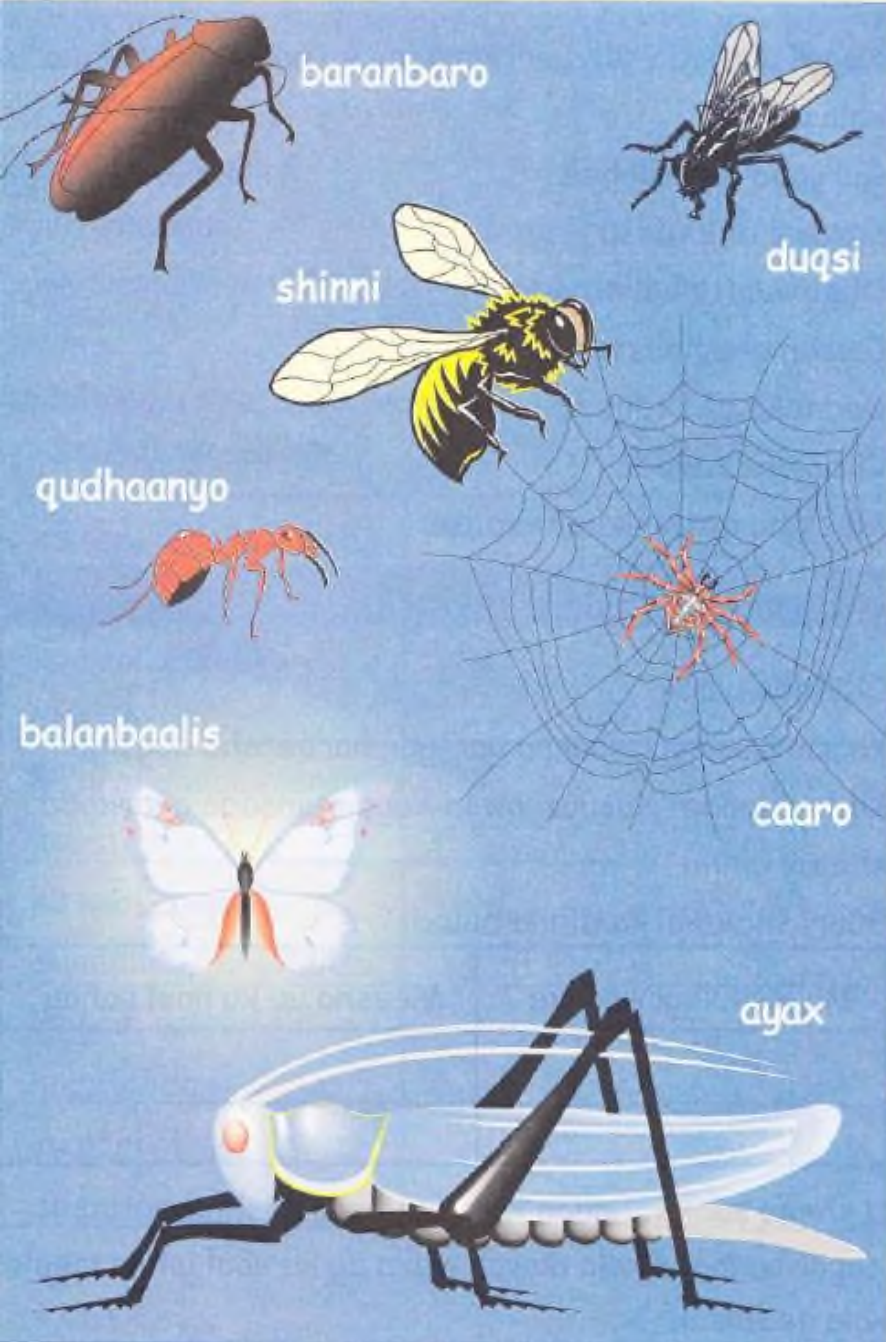
Mera regionalt ordförråd

fisk	kalluun	mallaay
titta	eeg	fiiri
ägg	beed	ukun
kittel	kildhi, kirli	jalamad
röd	cas	guduud
grön	akhdaar	cagaar
gul	hurdi	jaalle
fönster	daaqad	dariishad
vattenmelon	xabxab	qare

ur Matte, åk 2 (2001: 126)
Hargeysa
resp.
Mogadishu

ur NO, åk 2 (2001: 23),
Hargeysa resp. Mogadishu

Matte, åk 1, Hargeysa resp. Mogadishu

	11	kow iyo toban
	12	laba iyo toban
	13	saddex iyo toban

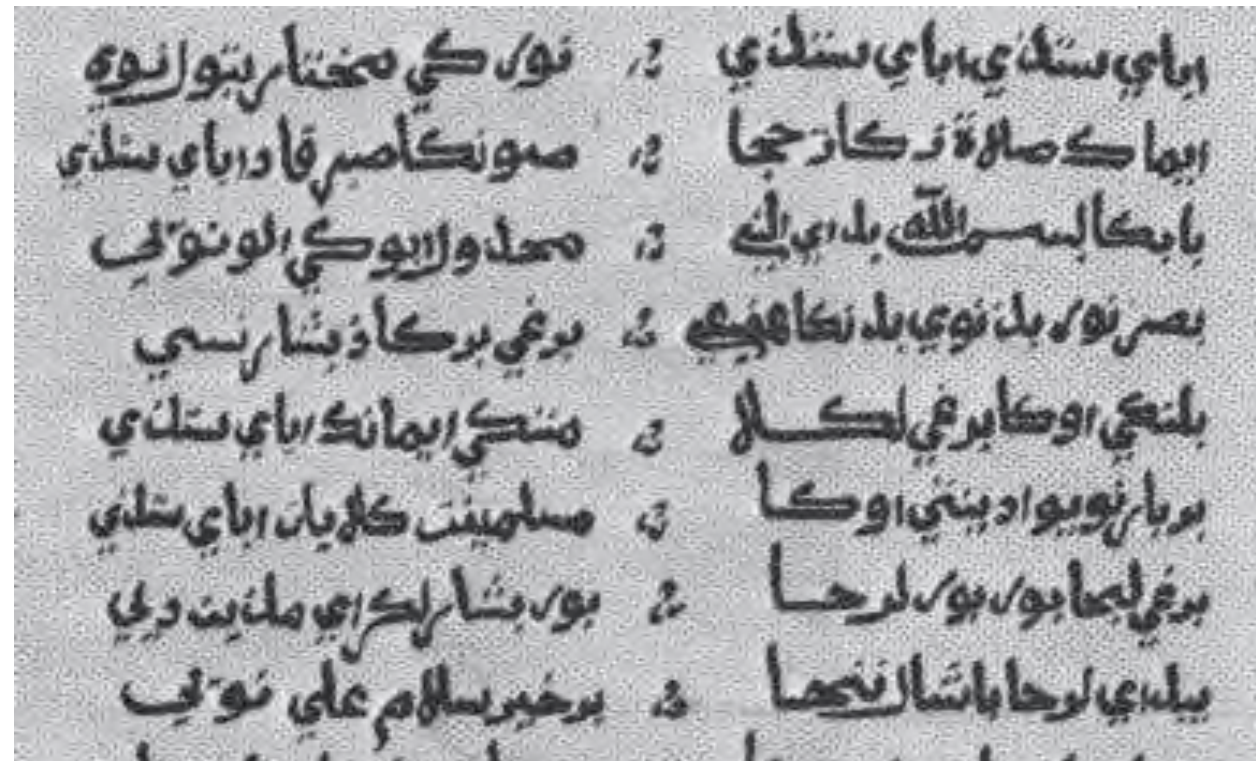
(Xisaab 1, Hargeisa, 2001)

	11	toban iyo kow
	12	toban iyo laba
	13	toban iyo saddex

(Xisaab 1, Mogadishu, 2001)

De äldsta bevarade texterna

- c:a 150 år gamla, från senare delen av 1800-talet
- Somalier skrev med arabiska bokstäver

De äldsta bevarade texterna

- c:a 150 år gamla, från senare delen av 1800-talet
- Europeiska språkvetare skrev med latinska bokstäver

2. Ninba gabađ leha magaaíso Walákaded. Afar nin ba u timid nimanki ba yiđi " gabađda na si," wahu yiđi " gabađda ma nin ba donaiya musse gidigen wa donaisán ?" kí kale ba yiđi " ninba gonidisa yu donaiya" wahu yiđi " anigo bisha rajal dehe aiyán gabađda idin so diraiya" ninba u eshai " haurársan," issna wahu u eshai " ninba mahu holo haista" ninba yiđi " anigo rihyo aiyán haista" kikale na wahu yiđi " loh bán haista" kikale na wahu yiđi " gel bán haista" kikale na wahu yiđi " idán haista." Kolkásai ka tagen. Wahai kala mađnadán ba bishi rajal dehe aiyu gabađdi abahed

Den första somaliska grammatikboken

- Bombay 1880
- 181 sidor

A GRAMMAR
OF
THE SOMALI LANGUAGE;
TOGETHER WITH
A SHORT HISTORICAL NOTICE,
AND
A FEW EXERCISES FOR BEGINNERS;
CONCLUDING WITH
AN ENGLISH-SOMALI
AND
SOMALI-ENGLISH VOCABULARY.

BY
CAPTAIN FRED. M. HUNTER,
BOMBAY STAFF CORPS,
ASSISTANT POLITICAL RESIDENT, ADEN,
F.R.G.S., Z.S.L. (CORRESPONDING MEMBER),
AND F.R.A.S. (BOMBAY BRANCH).

Bombay:
PRINTED AT THE
EDUCATION SOCIETY'S PRESS, BYCULLA.

1880.

Den första somaliska ordboken

London 1897

301 sidor

[Läs som PDF](#)

SOMALI-ENGLISH
AND
ENGLISH-SOMALI
DICTIONARY.

BY

REV. FR. EVANGELIST DE LARAJASSE,

MISS. APOST. ORD. SS. FRANCISCI CAP. PROVINCIÆ LUIGDUNENSIS ALUMNUS.

LONDON:

KEGAN PAUL, TRENCH, TRÜBNER & CO., LTD.,
PATERNOSTER HOUSE, CHURCH LANE, CHANCERY LANE.

1897

Unik somalisk skrift

“Osmania”

lanserades 1922

OS&Y7SOSYS YAAAY9 YG TSY7 190.

YSMG HS 590 SY HAYNS TWTW&S m Nm

892°LS& 09797°LS 890S 5&R&S SJ. YSMG

HS 590 SY HAYN 92 NS YS092 m NNS

5WN 92 92A HS S7H9HS792, m YSM

T-L&W&8°LS S&S YSM 9N9NW&S. YSMG

HSNm HS 590 SY HAYN 89°L92

YW&2 m R90&0 SY92 NmR& RY7N.

Den första somaliska tidningssidan

- Mogadishu 2 mars 1957

Den första somaliska språkkommissionen

Tillsattes av regeringen efter självständigheten sommaren 1960.

Arbetade december 1960 till maj 1961

Föreslog latinsk skrift av främst ekonomiska skäl

Inget hände

[Läs deras rapport som PDF](#)

Shire Jama Ahmed

Medlem i kommissionen
Eldsjäl för latinsk skrift

Publicerade själv

- en bok (1965),
- sex nummer av en tidskrift (1966-67)

[Läs tidskriften som PDF](#)

IFTIINKA - AQQOONTA
(LIGHT of EDUCATION)

AFFAR IYO TOBNAADLE
(FORTNIGHTLY)

WAKIILKA MAAMULA

QORAHA
Shire Jaamac Axmed

Abdullah

MUQDISHOW

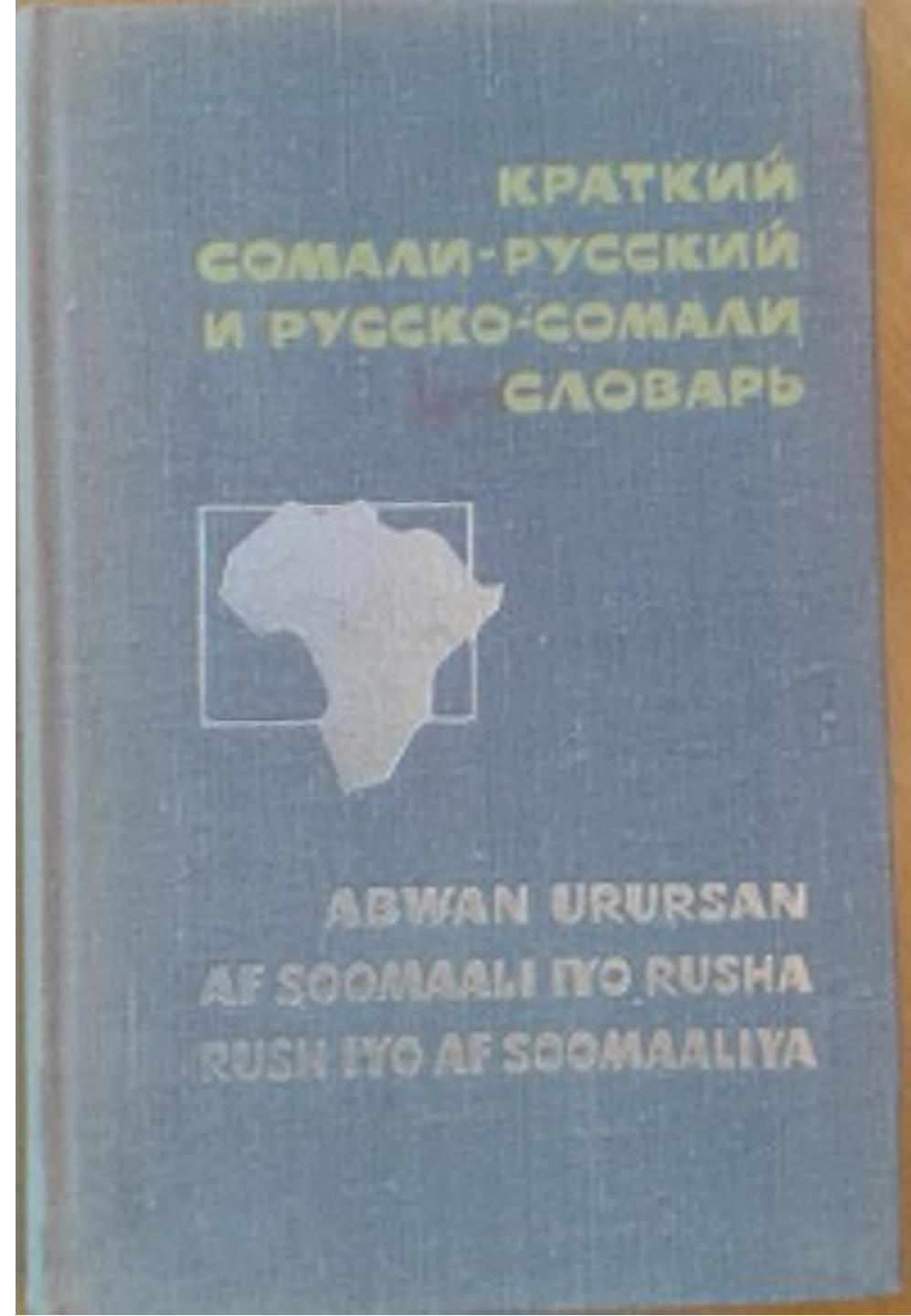
Första ordboken

Med dagens stavning

Moskva 1969

319 sid.

[Ordboken som PDF](#)

Första grammatikboken

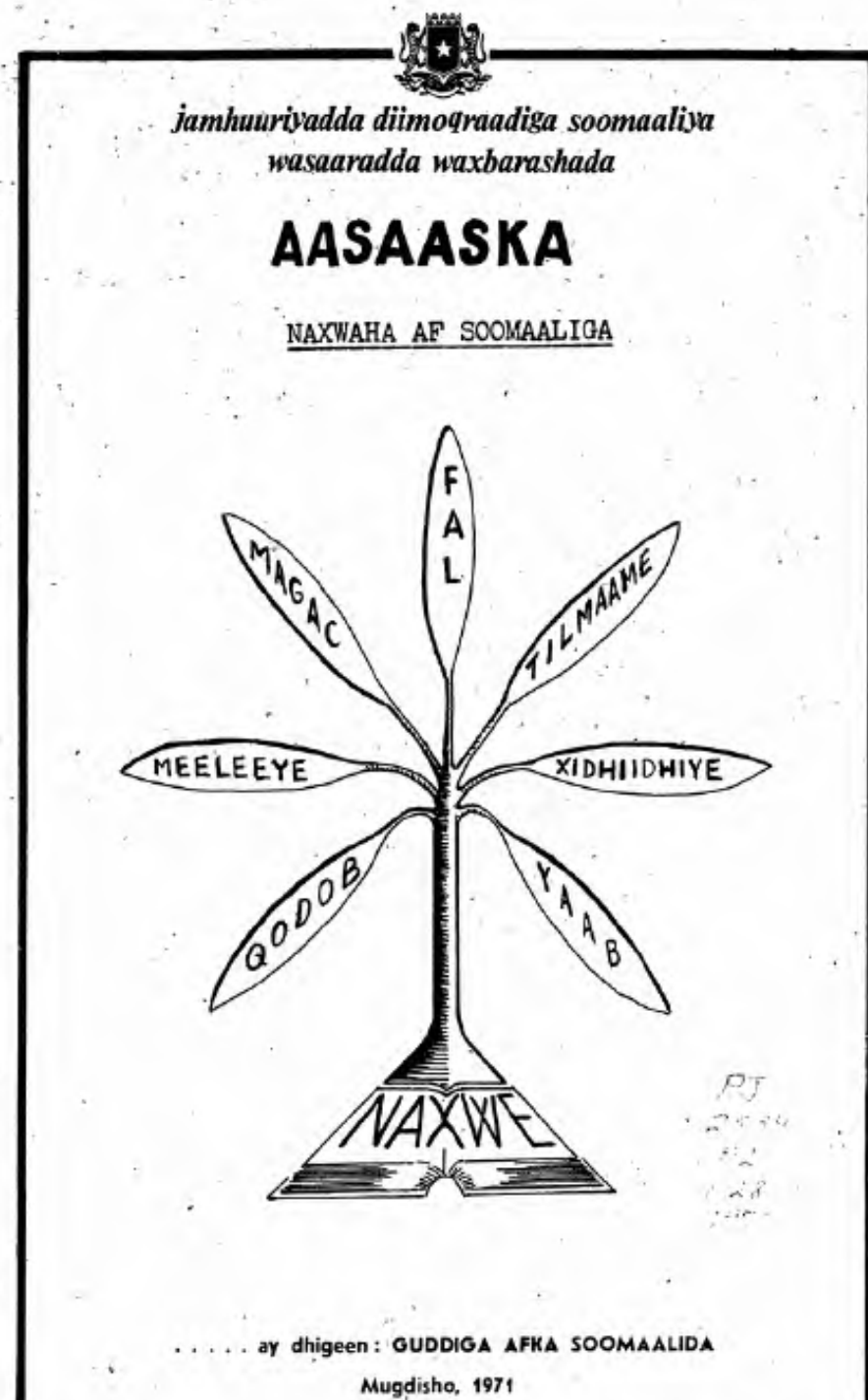
Helt på somaliska

Mogadishu 1971

46 sid.

[Första upplagan 1971 som PDF](#)

[Andra upplagan 1973 som PDF](#)

Somaliskan blir officiellt språk

Regeringsbeslut oktober 1972

Införande som myndighetsspråk januari 1973

Införande som skolspråk successivt

Läroboksproduktionen styrde

C:a 1978 fanns böcker även för gymnasiet.

Första ordboken

Helt på somaliska

Mogadishu 1976

[Ordboken som PDF](#)

Två moderna standardverk

av

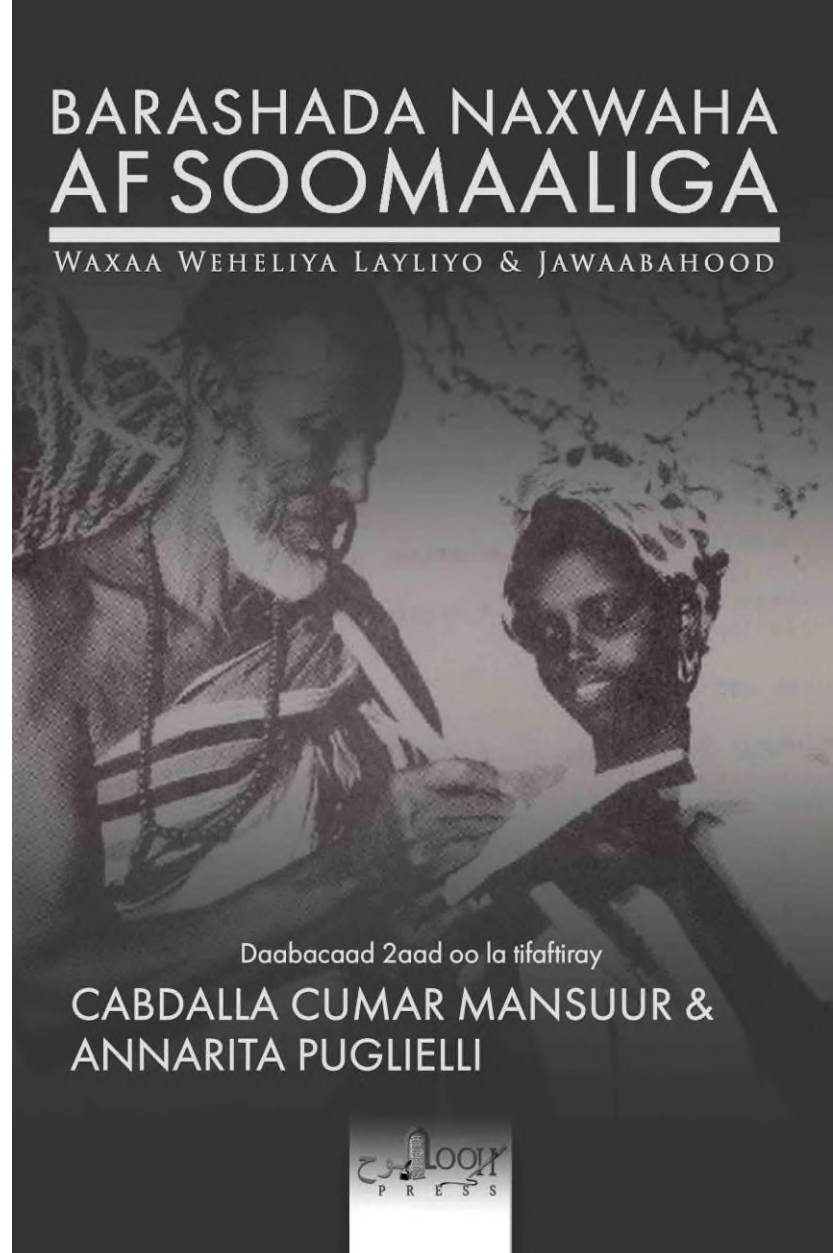
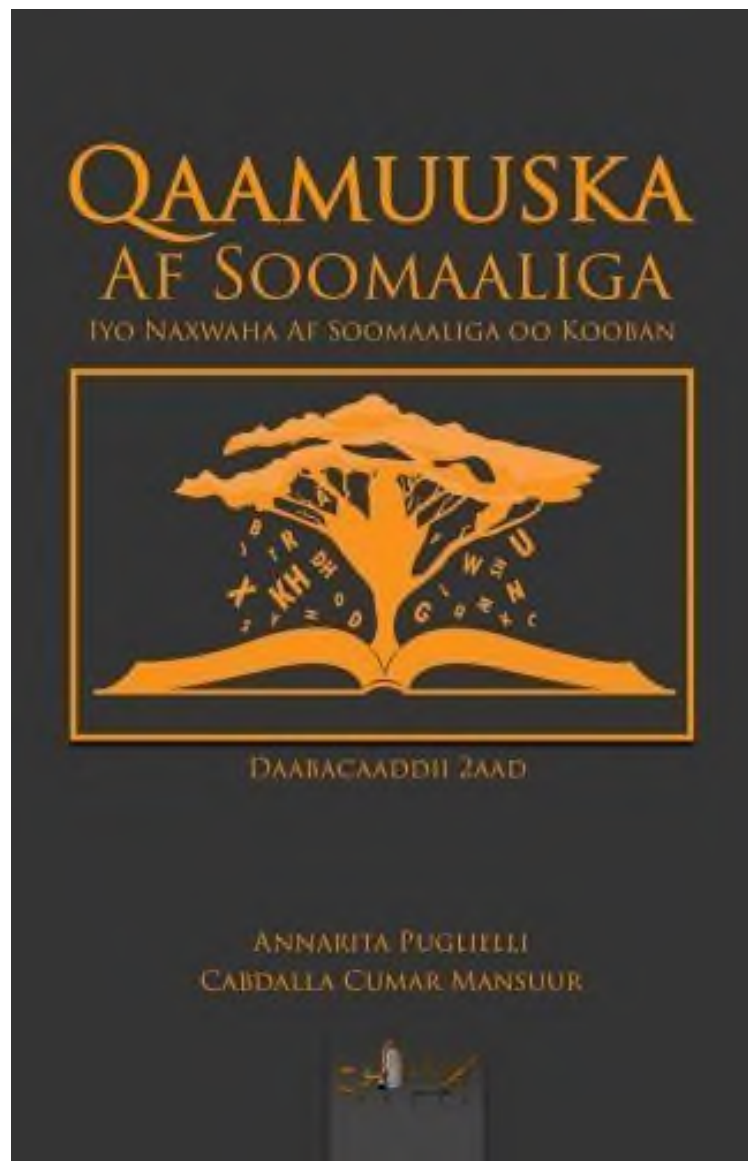
Mansuur & Puglielli

utgivare

Looh Press

[Läs som PDF](#)

Morgan Nilsson, Göteborgs universitet

[Läs som PDF](#)

Bild 30

3 somaliska korpusar

Länk till Korp

50 korpusar valda (alla) — 18,87M av 18,87M token

Språk
BANKEN

buug

Enkel Utökad Avancerad Jämförelse

buug

Sök

i följd och även som förled efterled och skiftlägesoberoende

KWIC: träffar per sida: 25

sortera inom korpus på: förekomst

Statistik: sammanställ på: ord

Visa statistik

KWIC

Statistik

Antal träffar: 1 187

« < 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 ... > » Gå till sida av 48 Visa kontext

AF SOOMAALI 1971-79 (stödjer ej utökad kontext)

Cali **buug** buu miiska dul dhigayaa.

LAYLI I. Erayadan weedho fudud ku isticmaal, dugsi macalin qalin miis kursi akhris **buug**.

Immisa **buug** baad haysataa?

Buug la'aani nama hayso.

Buug baa miiska saaran.

Falsafadda kacaanka Soomaaliyeed **Buug** 4.

Diiwaanka Sayid Maxamed **Buug** 5.

Naxwaha Af Soomaaliga **Buug** 6.

Si «Habka Erayada» loo garto, loona raaco waxa la diyaariyey **buug** ku magacaaban «Tusaalaha Baraha», kaasoo la filaayo barahu inuu ka helo tusaalooyin waxta A bare - sabuurad kursi • miis b - e uu - m - ii erayadan qor, akhrina: bar - bad - bed - buur bun - buul - **buug** daf - ul - sur - il - af - far lug - kuul - luul - nal - naag rag - bal - qab - mar - mid miir - miq - lid - i

DUGSIGA **buug** - laabis aa erayadan qor, akhrina: ad, aad - aar - aan aas - laan - baal baad - baan - faas qalin •

kursi - miis erayga fasalka xarafka bare - sabuurad laabis - **buug** qalin - khad Layli: Arday waliba ha dhigo lix eray isagoo isticmaalaya xarfaha kor ku qoran.

-dhagaxyada Shabeel - shabeelka Shabeelka Shabeellada Layli: Ka samel koox magacyadan: (1) **Buug** — buugga; (2) Jid — jidka; (3) Wan — wanka; (4) Jiir — jiirka (5) Miis — miiska (6) Nal — nall

Akhri: Anigu **buug** waavey Annagu **buug** baan weyne Ivadu **buug** bay weydey Ivadu **buug** baannu waaveen

Korpus

Af Soomaali 1971-79

Textattribut

titel: Af Soomaali, Fasalka kowaad

källa:

<http://purl.dlib.indiana.edu/...ner/VAA3404>

författare: [tom]

utgivare: Wasaaradda Waxbarashada, Xarunta Waxbarashada Dadka Waaweyn

plats: [tom]

år: 1979

sida: 7

sidkälla:

<http://webapp1.dlib.indiana.edu/...page=10>

Ordattribu Bild 31

Bokmässor 2018

Hargeysa, 11:e årgången

- <https://twitter.com/hibf>

Mogadishu, 4:e årgången

- <https://www.facebook.com/MogBookFair/>
- <https://twitter.com/mogbf>

Garowe, 4:e årgången

- <https://www.facebook.com/GaroweBookFair/>
- <https://twitter.com/garowebookfair>

Flera bibliotek har öppnats på ett par år

- [Nationalbiblioteket i Mogadishu](#)
- [Nationalbiblioteket i Hargeysa](#)
- Ytterligare bibliotek i andra mindre städer

Utgivning

2010 (60)

2015 (55)

2013 (53)

2014 (53)

2004 (52)

2016 (52)

2005 (51)

2011 (49)

2008 (47)

2003 (42)

Nya skolböcker

Mogadishu 2018
åk 1-4

Hargeysa 2016
år 1-8 (-12)

Jigjiga 2011-15
åk 1-8 (-10)

Nya bokaffärer

Somali
YellowPages®

2018

DUKAAMADA BUUGAAGTA BOOKSHOPS

3M SOMALI COMPUTER STATIONERY

Address: KM4
Mobile: 0615988883/0695988883

DARUL-IIMAAN EE KUTUBTA IYO DAABACAADDA

Address: Bakaro H/wolwadag
TELL: 06162869799/0612141110
Email: daarulimaan1@gmail.com

MAKTABADDA KUTUBTA DIINGA EE DAARUL-ZAAHIR

Address: Hamar weyna
Phone: 865606
Tell: 0699911310/ 0699918243

NATIONAL BOOK CENTER

Address: Hodan makka al-mukarama
Tell: 0619991134
E-mail: nbcsom@gmail.com

SAALIM TEXT BOOKS CENTER

Address: H/waddag bakaro abuur hureyra
Tel: 655050
Mob: 0615588811/0699760000
Email: saalimmstbc@gmail.com

ZAYLA BOOKSHOP

Address: makka AL-mukarama Hodan
Tel: 852925
Mobile: 0615522242/0617778251
Email: zaylabookshop@gmail.com

Distribution

- <http://shabeelebookshop.se/> Gårdstens centrum
vid Hagabion i Göteborg
- <https://www.khbooks.se/> Stockholm
- <http://www.scansom.com/> Stockholm
- <http://www.iftiinka-aqoonta.com/> Storbritannien
- <http://www.loohpress.com/> Hargeysa
- <https://www.hemabooks.com/>
- <https://www.adlibris.com/se>
- <https://www.bokus.com/>

Varning: Google translate?!?

Resultat 1-10 av 11 [1] 2 ▶

Sortering: relevans Gruppering: ingen Träffar per sida: 10

- Hradisky, Joseph P., Jr. (författare)
[A Collection of Short Stories 1 * Somali - Ururinta Ka Mid Ah Sheekooyinka Gaaga / Joseph P., Jr. Hradisky](#)
2016
Bok
- Hradisky, Joseph P., Jr. (författare)
[A Collection of Short Stories 2 * Somali / Joseph P., Jr. Hradisky](#)
2016
Bok
- Hradisky, Joseph P., Jr. (författare)
[And the Blood Runs Through It * Somali: A Denny Heart / Veins of Life Saga / Joseph P., Jr. Hradisky](#)
2016
Bok
- Hradisky, Joseph P., Jr. (författare)
[Betty Bombshell - Somali: Wired for Peace / Joseph P., Jr. Hradisky](#)
2016
Bok

Varning: Gamla böcker som PrintOnDemand

Resultat 1-2 av 2

Sortering: relevans Gruppering: ingen Träffar per sida: 10

- E. Vange Liste De Larajasse, Vange Liste De Larajasse, Pe Re (författare)
[Somali-English and English-Somali Dictionary / Vange Liste De Larajasse, Pe Re E. Vange Liste De Larajasse](#)
2010
 Bok
- Larajasse, E Vange Liste De (författare)
[Somali-English and English-Somali Dictionary / E Vange Liste De Larajasse](#)
2013
 Bok

Textarkiv & Språkliga resurser

- [Archivio Somalia](#) - Università Roma Tre
- [Digital Somali Library](#) - University of Indiana
- [Somaliska samlingar](#) - Göteborgs universitet

- [Språkbankens somaliska Korp](#)
- [Somali Web Corpus](#)
- [Somali Corpus](#)

- [GU:s lärplattform GUL](#)